

Giao Hưởng

Đối với lịch sử của nhân loại, âm nhạc có một vị trí thật quan trọng và sự hiện hữu của nó mang nhiều khía cạnh đặc biệt liên quan với hầu hết sinh hoạt của con người. Quá trình xuất hiện, tồn tại và phát triển của âm nhạc như ngày nay có thể nói là một sự tổng hợp cao độ về giá trị văn hoá của biết bao quốc gia trên thế giới, hay nói đơn giản hơn là nơi nào có con người thì nơi đó có âm nhạc và nó được mỹ thuật hoá một cách liên tục, vô giới hạn từ bao thế kỷ nay. Yếu tố con người cũng cho ta thấy một sự huyền diệu của tạo hoá khi con người có đầy đủ các giác quan để cảm nhận những sự việc chung quanh mình, mà trong đó nhờ có thính giác và tâm hồn con người đã cảm thính và tác tạo ra âm nhạc. Tức là tự trong bản thân của mỗi một con người đã có sẵn nền tảng của tâm nhạc vậy!

Ngay từ đơn vị của một quốc gia ngoài tên nước và lá quốc kỳ, âm nhạc đã thể hiện sự đại diện của nó qua bài quốc ca. Qua đó, âm nhạc đã mang một sứ mạng quan trọng khi truyền đạt những đặc tính về lịch sử lập quốc, mở mang bờ cõi, ca ngợi tổ quốc, khơi dậy lòng yêu nước và truyền thống của cả một dân tộc. Thiết tưởng rằng không có một áng văn chương tuyệt tác hay một bức tranh sống động hoặc một hình thức nghệ thuật nào để tóm lược và tượng trưng đầy đủ ý nghĩa cho một quốc gia bằng bài quốc ca cả. Đến đây có lẽ ta đã nhận thấy rõ ràng được tầm mức thiết yếu của âm nhạc qua khía cạnh này.

Trải qua bao nhiêu thời đại, ngày nay âm nhạc nhờ vào sự tiến bộ của khoa học kỹ thuật đã tựa như một thông điệp xuyên qua những lần ranh biên giới các khu vực, các vùng, các quốc gia để đến với tất cả mọi người không phân biệt chủng tộc: ở bất cứ nơi nào trên thế giới ta đều có thể được nghe các nhạc khúc ca khúc dân tộc của châu Phi châu Á, các loại nhạc giao hưởng từ thế kỷ 17, các loại nhạc tân thời đa dạng của Âu Mỹ... qua các làn sóng được tiếp nhận bởi các đài Radio hoặc từ các băng, đĩa nhạc. Có lẽ nhờ vậy mà âm nhạc đã song song cùng cuộc cách mạng thông tin trong chiều hướng toàn cầu hoá, khiến cho con người ngày càng cảm thấy gần gũi và thông cảm với nhau nhiều hơn bất cứ lúc nào trong lịch sử phát triển của nhân loại.

Tuy nhạc tính mỗi nơi mỗi loại có sự khác biệt, nhưng tựu chung dòng nhạc nào cũng vẫn phải có một bố cục, âm điệu nhất định trong khuôn khổ nên sự cảm thính của người nghe dễ phân biệt và tiếp nhận nhanh chóng mặc dù không am tường hết về nhạc tính của tất cả các thể loại. Đặc biệt hơn nữa là nơi âm nhạc người ta có thể pha trộn và tập hợp nhiều nhạc tính của các thể loại khác nhau để đưa vào cùng một tác phẩm như ta thấy ở loại nhạc Rock của Tây Phương nào là Symphony Rock, Opéra Rock, Jazz Rock, Pop Rock, Country Rock... cho đến những dòng nhạc thần bí xa vắng của Trung Đông, Ấn Độ hoặc vui nhộn hiền hoà của châu Phi và ngay như thể loại ngũ cung trong dòng nhạc vọng cổ của Việt Nam cũng đều được pha trộn và tập hợp hoá nơi nền âm nhạc hiện đại ngày nay. Đây là một đặc tính độc đáo của âm nhạc mà ta sẽ không tìm được ở bất kỳ một bộ môn nghệ thuật nào khác cả. Hãy thử tưởng tượng nếu ta kết hợp lối hành văn của Tây Phương và Châu Á vào trong cùng một tác phẩm văn học thì sẽ thế nào? Hoặc giả một tác phẩm hội hoạ được tập hợp giữa trường phái vẽ chân dung và trường phái lập thể của Picasso thì ra sao? Rõ ràng là không thể nào có được sự hài hoà

một cách tự nhiên trôi chảy như những hình thức kết hợp của âm nhạc.

Ta gọi âm nhạc là một thông điệp vô biên giới chính là vì lẽ này!

Và nhờ vào tính vô biên giới, âm nhạc đã trở nên một mẫu số chung mang tính cách quốc tế cho các sinh hoạt, tập quán của nhiều quốc gia trên thế giới như vào dịp lễ Giáng Sinh chắc hẳn không thể nào thiếu được ca khúc "Silence Night" và "Jingle Bell", mừng sinh nhật người ta phải hát bài "Happy Birthday", cử hành hôn lễ thì có đoạn nhạc "Wedding..." khi đôi tân hôn nhập trường. Và các đoàn khúc trích từ những danh tác của Beethoven, Mozart, Chopin như: Pour E'lise'e, Tristesse De Chopin, Dạ Khúc... cũng như những khúc ca khúc Popular nổi tiếng của thời thập niên 60, 70 như: Moon River, My Way, Smoke In Your Eyes, Yesterday... đều đã trở thành những nhạc khúc BGM (Background Music) xuất hiện thường xuyên trong các buổi tiếp tân, yến tiệc v.v...

Ngoài sự kết hợp và pha trộn giữa các dòng nhạc dị thể, nội dung của những ca khúc cũng không bị gò bó hạn chế ở bất cứ một thể loại nào nên càng làm cho người nghe dễ cảm nhận được đặc tính của thể nhạc và ý nhạc. Dựa vào sự biến hoá linh động và vô hạn định của các nốt nhạc, lời ca của các ca khúc được thể hiện bằng ngôn ngữ qua đủ loại hình thức: văn xuôi, văn vần, thơ tự do (nhạc Pop, Rock), tự thuật (loại nhạc Singer Songwriter của Hoa Kỳ), thơ Lục Bát (nhạc Việt Nam), thơ Đường (nhạc Trung Hoa), thơ Haiku (nhạc Nhật Bản), thơ Thiên Tình ca (nhạc Ope'ra của Tây Phương)... đã cho thấy nơi ngôn ngữ của mỗi con người, mỗi quốc gia tiềm chứa một kho tàng âm sắc thật phong phú và kỳ ảo! Từ đó con người lại càng mỹ thuật hoá các âm sắc trong âm nhạc bằng việc sáng chế các nhạc cụ để sử dụng âm thanh như là một phương tiện bộc lộ bày tỏ sự xúc cảm nơi tâm hồn vốn là một tập hợp trừu tượng và phức tạp: tiếng dương cầm nghe quyến rũ du dương, tiếng vĩ cầm chất chứa sự ray rức mềm mại, tiếng kèn nói lên sự hùng tráng bi thương, tiếng đàn guitar vừa sinh động vừa dịu dàng, tiếng sáo mang tâm trạng mê ly thoát tục, tiếng trống gợi lên sự thúc dục và những chuyển biến tâm lý.

Nhờ vào sự tổng hợp đặc sắc về cả nội dung lẫn hình thức như trên âm nhạc cũng đã trở thành một thứ thông điệp "bất hủ" để chuyên tải những tình cảm, tâm tư con người từ ngàn xưa đến nay với không biết bao nhiêu là nhạc khúc và ca khúc. Có ai thống kê nổi tất cả các nhạc phẩm của nhân loại từ xưa đến nay chẳng Chắc hẳn là không, bởi vì nó vô biên vô tận và vô số! Nói khác đi là nếu so với văn chương, hội hoạ, điện ảnh... thì âm nhạc đã vượt xa các môn nghệ thuật này về cả lượng lẫn phẩm vậy!

Sự thẩm nhập của âm nhạc nơi người nghe cũng không phân biệt nơi tuổi tác và thời đại. Vì vậy cho nên ở vào cuối thế kỷ 20 này, cùng với sự phát triển đa dạng của nền tân nhạc ta vẫn còn được sự tồn tại mãnh liệt của dòng nhạc giao hưởng cổ điển và các dòng nhạc dân tộc dân ca cổ truyền vốn đã xuất hiện từ lâu đời. Và ta cũng nhận thấy rằng việc trình bày một ca khúc rõ ràng, tự nhiên, mạch lạc được thể hiện nơi một đứa bé hoặc một cụ già lớn tuổi là một chuyện dễ dàng thực hiện hơn là việc họ phải sáng tác một đoạn văn hoặc vẽ một bức tranh hay đóng phim v.v... Quả là âm nhạc đã đến cùng mọi giới, mọi lứa tuổi và mọi thời đại.

Đi sâu vào nội dung cũng như hình thức của các dòng nhạc trên thế giới, người ta chỉ nhận thức được một điều duy nhất: đó là sự tổng hợp của các âm thanh dựa theo những tiêu chuẩn chọn lọc. Rồi từ các tiêu chuẩn chọn lọc này âm nhạc được biến hoá thành những thể loại có đặc tính khác biệt nhau nhưng vẫn chung một nguồn gốc: âm thanh! Điều này

chứng tỏ nơi âm nhạc một sự vận hành đúng theo nguyên tắc của vũ trụ và vạn vật: muôn vật đều xuất phát từ một nguồn và cuối cùng sẽ trở về điểm khởi tạo của nó, giống như biển cả chia thành nhiều nhánh sông và kết cuộc cũng phải tuôn đổ về nguồn biển khơi.

Ngoài ra, âm nhạc còn như một chất keo dính liền vào tâm hồn người nghe khi ngân lên những tần số rung động âm thanh rồi tác cảm trực tiếp vào tư tưởng khiến sự tồn động của nó được ghi lại một cách sâu đậm và rõ ràng hơn là những hình thức tác cảm của văn chương, hội họa, điện ảnh. Một đoạn văn hay, một bức tranh đẹp, một khúc phim độc đáo cho dù có gợi cho người xem sự xúc cảm mãnh liệt tới đâu thì cũng bị giới hạn bởi thị giác vốn không có khả năng ghi lại ký ức cho bằng thính giác.

Cho nên người ta thường hay quên lời nhạc của các ca khúc đã từng nghe trong quá khứ nhưng lại nhớ rất rõ âm điệu melody của những ca khúc này. Do đó, để nói về mức cảm nhận của con người đối với các bộ môn nghệ thuật thì có lẽ âm nhạc là một thể giới đặc sắc nhất vì nó tuy vô hình nhưng đa dạng, vô sắc nhưng đa âm và vô tướng nhưng đa cảm.

Cuối cùng thì người viết không ngoài mục đích đề cao sự hiện hữu của âm nhạc khi rõ ràng là nó đã mang một sứ mạng cao quý qua việc truyền đạt những thông điệp vô biên đến mọi nơi trong thế giới này cũng như nó đã trở thành bất hủ qua bao nhiêu thời đại. Vì vậy, có thể kết luận rằng nếu sự phát triển của âm nhạc bị suy thoái thì cũng có nghĩa là con người chúng ta đang trong giai đoạn khủng hoảng vậy!

Nguồn: Tiếng Dân 148, 4/1/99

Người gửi: Xuân Nhi

Người đăng: Thành Viên

Người sửa: TVMT;

